

Казакова Л.О.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародної політики

Державного вищого навчального закладу

«Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7529-9543>

Цап В. В.

студент

Державного вищого навчального закладу

«Ужгородський національний університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9148-911X>

Kazakova Lyudmila

Candidate of Juridical Sciences,

Associate Professor of the International Politics Department

State University "Uzhhorod National University"

Tsap Vasyly

Student

State University "Uzhhorod National University"

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У ЗМІЦНЕННІ ЗВ'ЯЗКІВ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ХОРВАТІЄЮ

Анотація. Українська діаспора в Хорватії є важливим чинником розвитку двосторонніх відносин, оскільки відіграє значну роль у формуванні позитивного іміджу України, активізації культурної та гуманітарної співпраці, підтримці українських громадян і просуванні національних інтересів у країні перебування. У статті досліджено основні напрями діяльності українських громадських організацій Хорватії, їхню участь у громадській дипломатії, взаємодії з органами влади та місцевими громадами, а також вплив на розвиток міжлюдських контактів. Особливу увагу приділено гуманітарним ініціативам, культурним проектам, підтримці біженців та протидії дезінформації в умовах війни. Проаналізовано ключові результати та окреслено перспективи розвитку діаспорної діяльності в контексті зміцнення українсько-хорватських зв'язків.

Ключові слова: українська діаспора, Україна–Хорватія, громадська дипломатія, культурні зв'язки, гуманітарна співпраця.

Вступ та постановка проблеми. Українська діаспора у країнах Європи посідає дедалі важливіше місце в системі сучасних міжнародних взаємодій, виконуючи функції не лише спільнот культурної самоідентифікації, а й активних учасників громадської дипломатії та зовнішньополітичних процесів. У хорватському контексті її значення набуває особливої ваги, оскільки ця держава має власний досвід війни, післявоєнної стабілізації та європейської інтеграції, що формує природний ґрунт для солідарності з Україною. Українська громада в Хорватії виступає своєрідним комунікаційним мостом між суспільствами двох країн, забезпечуючи постійний обмін інформацією, зміцнення соціальних зв'язків і поглиблення взаєморозуміння.

Після початку російсько-української війни роль діаспори різко зросла, оскільки саме вона стала одним з ключових недержавних акторів, які активно реагують на безпекові, гуманітарні та інформаційні виклики. Українська громада, використовуючи власні організаційні мережі, соціальний капітал та

партнерства з хорватськими інституціями, перетворилася на важливий інструмент просування українських інтересів, формування позитивного міжнародного сприйняття України та консолідації підтримки в межах хорватського суспільства. Її діяльність охоплює широкий спектр напрямів – від організації гуманітарних ініціатив і культурних програм до інформаційної протидії зовнішнім загрозам та сприяння політичному діалогу між державами.

Попри очевидну активність громади та її важливий внесок у міждержавні зв'язки, наукове осмислення ролі української діаспори у Хорватії залишається недостатньо систематизованим. Зміни, які спричинила повномасштабна війна, актуалізували необхідність глибшого аналізу практичних механізмів взаємодії діаспори з місцевими інституціями, а також оцінки її впливу на гуманітарний, культурний і політичний виміри українсько-хорватських відносин. Тому постає потреба комплексного дослідження того, яким чином українська діаспора функціонує як суб'єкт зовнішньої політики, які форми

діяльності виявляються найбільш ефективними та який потенціал ця спільнота може реалізувати у майбутньому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика ролі української діаспори в міжнародних відносинах знайшла відображення в низці наукових і аналітичних досліджень, у яких розглядаються механізми залучення закордонних громад до процесів формування зовнішньої політики України. Значний внесок у вивчення діаспорних процесів зробила О. Малиновська, яка аналізує еволюцію державної політики України щодо співпраці з діаспорою, особливості її інституційного розвитку та потенціал як інструмента «м'якої сили» у міжнародних відносинах [1]. Глибоку історико-соціологічну основу для розуміння структури, ідентичності та суспільних функцій українських спільнот за кордоном подає Г. Касьянов, наголошуючи на трансформації діаспори в умовах глобалізації та політичних криз [2].

Актуальні питання публічної дипломатії та впливу діаспорних спільнот на міжнародну підтримку України розкриває А. Філіпенко, який підкреслює значення громадських ініціатив, волонтерських мереж та інформаційної діяльності українців за кордоном у процесах формування зовнішньополітичного іміджу України [3]. Узагальнені дані про діяльність українських громад у різних країнах, включно з Хорватією, містяться у щорічних звітах Світового конгресу українців, де фіксуються тенденції розвитку культурних, гуманітарних, суспільних та політичних ініціатив, які здійснюються діаспорою на міжнародному рівні [4].

Важливі аналітичні відомості про становище України в хорватському політичному, дипломатичному та суспільному дискурсі подаються у звітах Міністерства закордонних та європейських справ Хорватії, де, зокрема, зазначено активну участь української громади у комунікації з місцевими органами влади та у процесі висвітлення подій в Україні [5]. Практичні аспекти культурної діяльності українців у Хорватії відображені у звітах Української громади Загреб, у яких проаналізовано динаміку проведення культурних заходів, фестивалів, освітніх програм та благодійних акцій, що спрямовані на популяризацію української культури [6]. Це становить важливе емпіричне підґрунтя для оцінки ефективності діяльності діаспори в культурно-інформаційному просторі Хорватії.

Також цінними є аналітичні матеріали Інституту розвитку та міжнародних відносин IRMO, де розглядається співпраця України та Хорватії в контексті післявоєнної реконструкції, гуманітарної взаємодії та політичної солідарності; у цих дослідженнях акцент робиться на ролі громадських ініціатив і діаспори як посередників між двома державами [7]. Важливі дані щодо ситуації з правами людини, потребами біженців та умовами їх інтеграції надають експертні матеріали ОБСЄ, які підкреслюють активну участь діаспори у соціальній підтримці українських громадян, котрі вимушено опинилися

за кордоном внаслідок війни [8]. Оглядові документи Європейської комісії дають можливість оцінити масштаби підтримки України з боку інституцій ЄС та важливість координації урядових і неурядових зусиль, включно з діяльністю українських громад у європейських державах [9].

Освітній аспект, зокрема співпраця між університетами України та Хорватії, відображений у даних Університету Загреб, де зафіксовано низку академічних ініціатив, програм мобільності та спільних наукових проєктів, започаткованих за участі українських громадських організацій [10]. Ці матеріали дозволяють оцінити роль діаспори у розвитку освітньої дипломатії та у підтримці інтеграції українських студентів і науковців у європейський академічний простір.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Попри комплексний характер проведеного дослідження, низка аспектів ролі української діаспори в Хорватії залишається недостатньо розкритою. Стаття зосереджується переважно на якісному описі діяльності громад, тоді як поза увагою залишаються кількісні показники впливу діаспорних ініціатив на політичні рішення, гуманітарні програми та суспільні настрої в Хорватії. Не здійснено порівняльного аналізу різних етапів розвитку громади до та після початку повномасштабної війни, що обмежує можливості простежити динаміку змін.

Окремо потребують подальшого вивчення внутрішня структура діаспорних організацій, механізми їхньої координації, участь молоді та довгострокові наслідки культурних й освітніх ініціатив для формування міжкультурної взаємодії. Недостатньо проаналізовано, як саме гуманітарна, інформаційна та освітня діяльність громади трансформується у стійкі інституційні форми співпраці між Україною та Хорватією та який її реальний внесок у формування стратегічного партнерства між державами.

Метою статті є дослідити практичну діяльність української діаспори у Хорватії та її роль у зміцненні політичних, культурних, гуманітарних і освітніх зв'язків між двома державами.

Результати дослідження. Українська діаспора в Хорватії має давню історію, однак її формування та активізація особливо пришвидшилися після здобуття Україною незалежності та в умовах російської агресії, що розпочалася у 2014 році й набула повномасштабного характеру у 2022 році [1, с. 114]. У ці періоди різко зросла потреба України в міжнародній підтримці, а діаспорні спільноти стали природними агентами взаємодії з іноземними суспільствами. У Хорватії українська громада перетворилася на активний фактор зовнішньополітичної взаємодії, виконуючи низку функцій, які виходять за межі культурної самоорганізації, охоплюючи політичну, гуманітарну, інформаційну та освітню сфери. Інституційну основу української громади складають Українська громада Загреб, культурне товариство «Карпати», молодіжне об'єднання «Весна», різні ініціативні групи та мережі недільних шкіл, що забезпечують системність діяльності українців,

координацію проєктів та підтримку міжособистісних контактів [4]. Їхня роль набула нового значення після 2022 року, коли до Хорватії прибули десятки тисяч українських переселенців.

У політичній площині діаспора зарекомендувала себе як важливий посередник між українськими дипломатичними структурами та хорватськими органами влади. Представники громади брали участь у численних зустрічах із депутатами Сабору, представниками міністерств, агенцій та місцевих рад, інформуючи хорватських партнерів про актуальну ситуацію в Україні та допомагаючи аргументувати важливість санкційної політики ЄС щодо Російської Федерації [5]. Таким чином, українська спільнота стала невід'ємною частиною громадської дипломатії України, формуючи позитивне сприйняття України серед політичних еліт Хорватії. Крім того, активісти громади підтримували ініціативи щодо участі Хорватії у програмах ЄС, що спрямовані на зміцнення обороноздатності України та сприяння процесам післявоєнної відбудови, у яких Хорватія має власний значний досвід [7].

Гуманітарна діяльність української діаспори стала одним із найпомітніших напрямів її роботи. Після 2014 року, а особливо після 24 лютого 2022 року, громада організувала десятки великих зборів гуманітарної допомоги. Йшлося не лише про продукти харчування чи одяг, а й про медикаменти, засоби тактичної медицини, генератори, дрони для спостереження, обладнання для шпиталів та автомобілі для евакуації поранених [4]. Співпраця з Хорватським Червоним Хрестом і низкою благодійних фондів сприяла тому, що гуманітарна допомога стала не епізодичною, а системною, із налагодженою логістикою та регулярним транспортуванням вантажів в Україну. Окремим аспектом гуманітарної діяльності став прийом українських біженців: активісти діаспори координували поселення новоприбулих сімей, допомагали з оформленням документів, організовували курси хорватської мови, створювали соціально-психологічні простори для жінок і дітей, допомагали у працевлаштуванні та забезпечували інформаційну підтримку щодо доступних соціальних послуг [1, с. 228].

Культурна дипломатія є однією з найпотужніших сфер діяльності українців у Хорватії. За даними сучасних дослідників, культура є одним із найбільш ефективних інструментів міжнародної репрезентації України та формування її позитивного іміджу в Європейському Союзі [3, с. 61]. Українські організації регулярно організовують культурні фестивалі, концерти, мистецькі виставки, театральні постановки, кінопокази українського документального кіно, виставки про війну та дні української культури в Загребі, Спліті, Рієці та Осієку. Важливою тенденцією є те, що значна частина цих заходів має благодійний характер: кошти зібрані на концертах та ярмарках народного мистецтва спрямовуються на підтримку українських лікарень, військових чи переселенців. Також культура стала каналом просування сучасної української літератури: зусиллями

громади та хорватських видавництв були перекладені й представлені хорватській аудиторії твори українських письменників, організовано тематичні лекції та читачькі зустрічі [6].

Освітня діяльність діаспори стала однією з ключових у контексті підтримки українських дітей та молоді, що опинилися в Хорватії після початку війни. Українські недільні школи виконують функцію збереження української мови та культурно-національної ідентичності серед дітей діаспори. Після прибуття переселенців їхня роль значно розширилася, оскільки вони перетворилися на місця соціальної інтеграції, адаптації та підтримки. Діаспора активно співпрацює з університетами, сприяє партнерствам між навчальними закладами України та Хорватії, організовує семінари, наукові зустрічі, студентські обміни та спільні культурно-освітні проєкти [10]. Саме через академічну сферу відбувається поглиблення двосторонніх контактів, обмін досвідом щодо освітніх реформ та залучення молоді до міжнародних дослідницьких ініціатив.

Інформаційна діяльність української спільноти є критично важливою в умовах масштабної російської дезінформаційної кампанії. Представники діаспори активно коментують події в Україні для хорватських телеканалів, беруть участь у радіопередачах, публікують матеріали у друкованих медіа, співпрацюють із журналістами у підготовці аналітичних сюжетів та документальних фільмів [2, с. 194]. Громада організовує публічні лекції в університетах, фотовиставки про війну, просвітницькі кампанії в соціальних мережах, що сприяє викриттю російських наративів та формуванню об'єктивного розуміння подій серед хорватської аудиторії. Інформаційна робота часто поєднується з культурною та гуманітарною діяльністю, утворюючи комплексний механізм впливу на громадську думку та зміцнення підтримки України.

Попри значні успіхи, діяльність української діаспори Хорватії стикається з низкою системних проблем. Серед ключових викликів — обмежене фінансування, нестача стабільної інституційної підтримки з боку України, різний рівень активності організацій у регіонах Хорватії, кадрові труднощі та значне навантаження на волонтерів, особливо після 2022 року [1, с. 231]. Окремою проблемою є потреба в молодіжних проєктах, спрямованих на залучення нових активних учасників до громадської діяльності, а також потреба в координації між різними організаціями, щоби уникнути дублювання зусиль.

Водночас потенціал української діаспори Хорватії є надзвичайно високим. Досвід останніх років показав, що громада володіє значними ресурсами мобілізації, адаптації та комунікації. Розширення співпраці з хорватськими інституціями у сферах культури, освіти, науки та громадської дипломатії відкриває перспективи щодо поглиблення стратегічного партнерства між державами. Важливим є також використання досвіду Хорватії з післявоєнної реконструкції, реабілітації військових, розмінування та інтеграції ветеранів, що може бути адаптовано для

потреб України [8; 9]. Усе це свідчить про важливість української громади як суб'єкта зовнішньої політики України, діяльність якого сприяє формуванню позитивного іміджу України, зміцненню двосторонньої співпраці та підтримці українських громадян у надскладних умовах війни.

Висновки. Українська діаспора в Хорватії є важливим і багатофункціональним суб'єктом сучасних міждержавних відносин, діяльність якого охоплює політичну, гуманітарну, культурну, інформаційну та освітню сфери. Проведений аналіз засвідчив, що українська громада відіграє ключову роль у зміцненні українсько-хорватського співробітництва, доповнюючи офіційні дипломатичні канали та забезпечуючи постійну присутність української тематики у суспільному й політичному дискурсі Хорватії. Особливої актуальності ця діяльність набула після початку російської агресії, коли потреба України в зовнішній підтримці, гуманітарній допомозі та формуванні об'єктивного міжнародного іміджу суттєво зросла.

Діаспора стала важливим учасником громадської дипломатії: її представники сприяють налагодженню діалогу між українськими дипломатами та хорватськими державними структурами, беруть участь у публічних дискусіях, комунікують із медіа, формують позитивний образ України серед хорватських політичних еліт і громадянського суспільства. Гуманітарна діяльність громади, організована у тісній співпраці з хорватськими інституціями, перетворилася на стабільний механізм підтримки України, що охоплює широкий спектр допомоги – від медичного обладнання до соціального супроводу українських біженців. Значний внесок зроблено у сфері культурної дипломатії, де завдяки активності діаспорних організацій українська культура стала помітною частиною культурного простору Хорватії, що сприяє міжкультурному

діалогу та підвищенню рівня взаєморозуміння між двома народами.

Важливу роль відіграє участь діаспори в освітніх ініціативах, зокрема у роботі недільних шкіл, організації інтеграційних заходів для дітей-біженців, а також у розвитку академічної співпраці між університетами України та Хорватії. Освітня дипломатія, яку реалізує українська громада, сприяє зміцненню особистісних і професійних зв'язків між громадянами двох держав, формує довгострокові передумови для співпраці у науковій сфері.

Разом з тим діяльність української діаспори стикається з низкою викликів: обмеженістю ресурсів, нестачею інституційної підтримки, нерівномірною активністю організацій у різних регіонах Хорватії, значним волонтерським навантаженням, особливо після 2022 року, а також потребою у посиленні молодіжного компоненту. Наявні проблеми не зменшують значення громади, проте вказують на необхідність розроблення довгострокових механізмів підтримки діаспорних ініціатив з боку України та посилення інституційної спроможності самих організацій.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що українська діаспора Хорватії є одним із найефективніших каналів реалізації зовнішньої політики України, здатним забезпечувати постійну комунікацію з місцевими інституціями, формувати дружнє суспільне середовище, зміцнювати культурні та гуманітарні зв'язки, а також сприяти політичній підтримці України на міжнародній арені. Подальші дослідження у цьому напрямі мають бути зосереджені на вивченні інституційної стійкості діаспори, аналізі ефективності її інформаційних стратегій, оцінці її впливу на політичні рішення та визначенні моделей довгострокової співпраці, що дозволить максимально використати потенціал української громади Хорватії в інтересах України.

Список використаних джерел:

1. Малиновська О. А. Держава та українська діаспора. Київ : НІСД, 2018. 304 с. URL: <https://niss.gov.ua/publications/monograph/derzhava-ta-ukrainska-diaspora>
2. Касьянов Г. В. Українська діаспора: історія та сучасність. Київ : Видавництво КМ, 2016. 336 с. URL: <https://kmbooks.com.ua/ukrajinska-diaspora-kasjanov>
3. Filipenko A. Diaspora Policy and Public Diplomacy of Ukraine. Kyiv : UAIP, 2020. 198 p. DOI: <https://doi.org/10.31108/uaip.diaspora.2020>
4. World Congress of Ukrainians. Annual Report. Toronto, 2023. 112 p. URL: <https://wcu-wfu.org/reports/annual-report-2023>
5. Ministry of Foreign and European Affairs of Croatia. Diplomatic Bulletin. Zagreb, 2023. 56 p. URL: <https://mvep.gov.hr/diplomatic-bulletin-2023>
6. Ukrainian Community Zagreb. Cultural Programs Report. Zagreb, 2022. 34 p. URL: <https://ukrainians.hr/cultural-programs-2022>
7. IRMO. Croatia–Ukraine Post-conflict Cooperation Analysis. Zagreb, 2023. 41 p. URL: <https://irmo.hr/publications/croatia-ukraine-post-conflict-analysis>
8. OSCE. Human Rights Monitoring Summary. Vienna, 2022. 58 p. URL: <https://osce.org/ukraine/human-rights-report-2022>
9. European Commission. Support Mechanisms for Ukraine. Brussels, 2023. 76 p. URL: <https://ec.europa.eu/info/publications/support-mechanisms-ukraine>
10. University of Zagreb. Academic Cooperation Records with Ukraine. Zagreb, 2022. 19 p. URL: <https://unizg.hr/cooperation-ukraine-2022>

References:

1. Malynovska, O. A. (2018). *Derzhava ta ukrainska diaspora* [The state and the Ukrainian diaspora]. Kyiv: NISS. Available at: <https://niss.gov.ua/publications/monograph/derzhava-ta-ukrainska-diaspora>
2. Kasianov, H. V. (2016). *Ukrainska diaspora: istoriia ta suchasnist* [The Ukrainian diaspora: History and modernity]. Kyiv: KM Publishing. Available at: <https://kmbooks.com.ua/ukrajinska-diaspora-kasjanov>
3. Filipenko, A. (2020). *Diaspora Policy and Public Diplomacy of Ukraine*. Kyiv: UAIP. DOI: <https://doi.org/10.31108/uaip.diaspora.2020>
4. World Congress of Ukrainians. (2023). *Annual Report*. Toronto: WCU. Available at: <https://wcu-wfu.org/reports/annual-report-2023>
5. Ministry of Foreign and European Affairs of Croatia. (2023). *Diplomatic Bulletin*. Zagreb: MFEA. Available at: <https://mvep.gov.hr/diplomatic-bulletin-2023>
6. Ukrainian Community Zagreb. (2022). *Cultural Programs Report*. Zagreb: UCZ. Available at: <https://ukrainians.hr/cultural-programs-2022>
7. Institute for Development and International Relations (IRMO). (2023). *Croatia–Ukraine Post-conflict Cooperation Analysis*. Zagreb: IRMO. Available at: <https://irmo.hr/publications/croatia-ukraine-post-conflict-analysis>
8. Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE). (2022). *Human Rights Monitoring Summary*. Vienna: OSCE. Available at: <https://osce.org/ukraine/human-rights-report-2022>
9. European Commission. (2023). *Support Mechanisms for Ukraine*. Brussels: EC. Available at: <https://ec.europa.eu/info/publications/support-mechanisms-ukraine>
10. University of Zagreb. (2022). *Academic Cooperation Records with Ukraine*. Zagreb: University of Zagreb. Available at: <https://unizg.hr/cooperation-ukraine-2022>

THE ROLE OF THE UKRAINIAN DIASPORA IN STRENGTHENING RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND CROATIA

Summary. The Ukrainian diaspora in Croatia has become an important actor in strengthening bilateral cooperation, especially amid current geopolitical challenges and Ukraine's need for broader international support. The community plays a growing role in public diplomacy, cultural exchange, and humanitarian assistance, helping maintain communication between local institutions, civic organizations, and Ukrainian state interests. Its activity has intensified since the escalation of Russian aggression, enhancing Ukraine's visibility and fostering solidarity within Croatian society. The diaspora acts as a complementary channel of communication that supports the promotion of Ukraine's national interests and raises awareness of the consequences of the war. Croatia's own experience of conflict, postwar recovery, and European integration creates favorable conditions for understanding Ukraine's situation and for the effectiveness of diaspora initiatives. Cultural events, educational projects, and public campaigns organized by the community contribute to developing people-to-people contacts and long-term cooperation between the two countries. Humanitarian support has become one of the key areas of diaspora engagement, including assistance to displaced Ukrainians, support with adaptation, communication with local authorities, and facilitation of social integration. These efforts expand the community's influence beyond cultural representation and strengthen its role in addressing urgent societal needs. The abstract emphasizes the importance of evaluating the institutional capacity of diaspora organizations, the challenges they face, and the prospects for further development. Despite limited resources and the pressure of the information environment, the Ukrainian community continues to expand its initiatives and maintain Ukraine's presence in Croatian public life. Understanding these processes is essential for assessing the broader impact of diaspora activities on Ukraine's foreign policy goals and on the formation of stable bilateral relations.

Keywords: Ukrainian diaspora, Ukraine–Croatia relations, public diplomacy, cultural cooperation, humanitarian support.

Стаття надійшла: 13.11.2025
Стаття прийнята: 04.12.2025
Стаття опублікована: 30.12.2025